

TURSKI JEZIK

drugi strani jezik

OPĆE ODLIKE PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Programski sadržaji turskog jezika namijenjeni su za učenike koji prvi puta počinju učiti turski jezik u srednjoškolskoj fazi svoga obrazovanja. Ovakvi programski sadržaji omogućavaju učenicima da dostignu spoznajni nivo na kome će razumjeti i koristiti turski jezik u nizu stvarnih i praktičnih životnih potreba i situacija.

CILJEVI I ZADACI

Ciljevi:

- osposobljavanje učenika za komuniciranje na turskom jeziku u usmenoj i pisanoj formi: sticanje jezičke kompetencije u okviru programom predviđenog gradiva;
- osposobljavanje učenika za uspješno daljnje usavršavanje turskog jezika, i za nas u Bosni i Hercegovini vrlo važno, osmansko-turskog;
- obogaćivanje općih jezičkih znanja na nivou programskih zahtjeva;
- proširivanje i obogaćivanje općih izražajnih i intelektualnih mogućnosti učenika;
- razvijanje estetskih i moralnih vrijednosti;
- izgrađivanje svijesti o potrebi saradnje i razumijevanja među ljudima, koji govore različitim jezicima.

Zadaci:

- ovladavanje turskim jezikom kroz četiri osnovna jezička područja nastave: slušanje i razumijevanje, usmeno izražavanje, čitanje i pismeno izražavanje;
- usvajanje fonetskog, leksičkog, gramatičkog i pravopisnog minimuma u komunikacijskim situacijama i u kontekstu;
- sticanje osnovnih znanja o civilizaciji i kulturi Turske, čiji se jezik i uči;
- upoznavanje sa osnovnim lingvokulturološkim elementima turskog jezika.

OPĆI OPERATIVNI ZADACI

I i II razred

- osposobljavanje učenika za usvajanje fonološkog i grafijskog sistema slušanja jezika;
- ovladavanje pravilnim izgovorom turskog jezika (artikulacija, ritam i intonacija);
- osposobljavanje učenika za razumijevanje govora nastavnika i izravnog govornika;
- osposobljavanje za govornu komunikaciju u okviru programom predviđene tematike, leksičkog i gramatičkog gradiva i osnovnih rečeničnih struktura;
- osposobljavanje za čitanje prethodno prezentiranog teksta i razumijevanje smisla cjeline i značenje poznatih riječi u novom kontekstu;

- razvijanje sposobnosti za pisanje kraćih sastava na osnovu poznatog sadržaja, pitanja ili slika.

III i IV razred

- razumijevanje usmenog izlaganja sagovornika neposredno ili putem medija; sudjelovanje u razgovoru, opis i prepričavanje na osnovu poznate leksike, komunikacijskih uzoraka i gramatičkih struktura;
- osposobljavanje za čitanje u sebi i razumijevanje teksta sa manjim brojem nepoznatih riječi i gramatičkih struktura radi sticanja informacija;
- osposobljavanje za pisanje vođenih sastava i sažetaka, kraćih pisama i poruka;
- osposobljavanje za samostalan rad prema uputama uz korištenje rječnikom udžbenikom i gramatikom.

TURSKI JEZIK drugi strani jezik

I RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

1. Osposobljavanje učenika za usvajanje fonološkog i grafijskog sistema slušanja turskog jezika;
2. Ovladavanje pravilnim izgovorom turskog jezika (artikulacija, ritam intonacija);
3. Osposobljavanje učenika za razumijevanje govora nastavnika i izvornog govornika;
4. Osposobljavanje za govornu komunikaciju u okviru programom predviđene tematike, leksičkog i gramatičkog gradiva i osnovnih rečeničnih struktura;
5. Osposobljavanje za čitanje prethodno prezentiranog teksta i razumijevanje smisla cjeline i značenje poznatih riječi u novom kontekstu;
6. Razvijanje sposobnosti za pisanje kraćih tekstova na osnovu poznatog sadržaja, pitanja ili slika;

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Tematika

- Pozdravljanje, predstavljanje i oslovljavanje; život učenika u školi; školski pribor; predmeti i raspored časova;
- Članovi porodice; dnevne aktivnosti članova porodice, njihova zanimanja; kuća/stan-opis; obroci i jela;
- Vrijeme i vremenske prilike: postavljanje pitanja u vezi sa vremenom i davanje odgovora; vrijeme po satu; dani i mjeseci, godišnja doba; život u gradu i na selu;
- Osnovni podaci o Turskoj, zemlji čiji se jezik i uči.

Gramatičko gradivo i fonetika

- Uvod u predmet;
- Turski alfabet i fonetske osobitosti turskog jezika;
- Vokalna harmonija u riječi i sufiksaciji;
- Prosta imenska rečenica, afirmativni, upitni i odrični oblik kopule "dir";
- Sufiks za množinu, slaganje pridjeva i imenice, atributivna veza;
- Glavni i redni brojevi, slaganje broja i imenice;
- Rod imenica, riječi koje označavaju zanimanje ljudi;
- Riječi "var" i "yok";
- Prisvojni sufiksi, imenica "su" s prisvojnim sufiksima;
- Konsonanti, asimilacija konsonanata po zvučnosti, ozvučenje bezvučnih konsonanata;
- Deklinacija imenica, značenje i upotreba padeža, deklinacija imenica s prisvojnim sufiksom;
- Lične zamjenice, deklinacija ličnih zamjenica;
- Infinitiv, vrste infinitiva, opći infinitiv;
- Prezent I, glagolska rečenica;
- Pomoćni glagol "biti" u prezentu i perfektu;
- Prva, druga i treća vrsta genitivne veze, deklinacija genitivne veze;
- Perfekat određeni;

TURSKI JEZIK drugi strani jezik

II RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

1. Osposobljavanje učenika za usvajanje fonološkog i grafijskog sistema slušanja turskog jezika;
2. Ovladavanje pravilnim izgovorom turskog jezika (artikulacija, ritam i intonacija);
3. Osposobljavanje učenika za razumijevanje govora nastavnika i izvornog govornika;
4. Osposobljavanje za govornu komunikaciju u okviru programom predviđene tematike leksičkog i gramatičkog gradiva i osnovnih rečeničnih struktura;
5. Osposobljavanje za čitanje prethodno prezentiranog teksta i razumijevanje smisla cjeline i značenje poznatih riječi u novom kontekstu;
6. Razumijevanje sposobnosti za pisanje kraćih sastava na osnovu poznatog sadržaja, pitanja ili slika.

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Tematika

- Početak školske godine; druženje i aktivnosti učenika u školi; sport; školski raspust;
- Rođendan, doček gostiju; odjeća, čovječje tijelo; zdravlje;
- Kupovina, samoposluga, robna kuća, knjižara, novčane jedinice;
- Restoran; kino; zoološki vrt.

Gramatičko gradivo i fonetika

- Deklinacija pokaznih zamjenica, upitne zamjenice, riječi bura, sura, ora, ki, sa imenicama u lokativu,
- Direktni (određeni) objekat,
- Futur,
- Zamjenica "kendi",
- Imperativ,
- Postpozicije sa nominativom,
- Postpozicije sa dativom,
- Postpozicije sa ablativom,
- Perfekat II (neodređeni),
- Računanje vremena,
- Sufiks "ca/ce",
- Pridjevi, komparacija pridjeva,
- Kondicional pomoćnog glagola "biti" u sadašnjem i prošlom vremenu,
- "Var" i "yok" sa određenim perfektom i sa kondicionalom,
- Prezent II (neodređeni),
- Sastavljene (izafetske) postpozicije
- Glagolski aspekti (forme),
- Direktni (određeni) objekat,
- Gerundiv glagola "biti"
- Sadašnje i prošlo trajno vrijeme.

TURSKI JEZIK drugi strani jezik

III RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

1. Razumijevanje usmenog izlaganja sagovornika neposredno ili putem medija; sudjelovanje u razgovoru, opis i prepričavanje na osnovu poznate leksike, komunikacijskih uzoraka i gramatičkih struktura;
2. Osposobljavanje za čitanje u sebi i razumijevanje teksta sa manjim brojem nepoznatih riječi i gramatičkih struktura radi sticanja informacija;
3. Osposobljavanje za pisanje vođenih sastava i sažetaka, kraćih pisama i poruka;
4. Osposobljavanje za samostalan rad prema uputama uz korištenje rječnikom, udžbenikom i gramatikom.

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Tematika

- Školske svečanosti; slobodno vrijeme i zabava; ekskurzije; svakodnevni život; porodica;
- Putovanje, prevozna sredstva; u hotelu, banci, pošti, na željezničkoj/autobuskoj stanici, na aerodromu;
- Kraće priče i anegdote o znamenitim ljudima.

Gramatičko gradivo

- Glagolski likovi, pasivni lik,
- Uzročni lik (kauzativ)
- Uzajamni lik (reciprocitativ)
- Povratni lik (refleksiv),
- Imperfekat određeni i neodređeni,
- Particip prezenta (an/en),
- Gerundivi (ip, ince, iken . . .),
- Pluskvamperfekat I i II,
- Numerativi,
- Particip futura (acak),
- Particip prošlog vremena (miš),
- Particip sadašnjeg vremena (-r)
- Futur II,
- Sufiksi li, siz i lik,
- Deminutiv,
- Skraćeni i prošireni infinitiv,
- Perifrastični oblici participa,
- Necesitativ,

TURSKI JEZIK **drugi strani jezik**

IV RAZRED

2 časa sedmično – 60 časova godišnje

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA

1. Razumijevanje usmenog izlaganja sagovornika neposredno ili putem medija; sudjelovanje u razgovoru, opis i prepričavanje na osnovu poznate leksike, komunikacijskih uzoraka i gramatičkih struktura;
2. Osposobljavanje za čitanje u sebi i razumijevanje teksta sa manjim brojem nepoznatih riječi i gramatičkih struktura radi sticanja informacija;
3. Osposobljavanje za pisanje vođenih sastava i sažetaka, kraćih pisama i poruka;
4. Osposobljavanje za samostalan rad prema uputama uz korištenje rječnikom, udžbenikom i gramatikom.

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Tematika

- Školski sistem;
- Izbor zanimanja, sklonosti i interesovanja, planovi za budućnost;
- Život mladih (kultura i zabava, sportske aktivnosti); sredstva informisanja; čovjekova okolina i odnos prema njoj;
- Praznici i značajni datumi; poznate ličnosti iz nauke, kulture i umjetnosti; prirodne ljepote; kulturno i historijsko blago.

Gramatičko gradivo

- Zavisna uslovna rečenica,
- Proparticipi: dik i ecek,
- Optativ,
- Razlomci,
- Sufiks daş/deş,
- Prilozi,
- Uslovni način,
- Zavisna dopusna rečenica,
- Sastavljeni glagoli,
- Izvedeni glagoli,
- Glagolski vid i način vršenja glagolske radnje,
- Veznici,
- Uzvici,
- Direktni i indirektni govor,
- Lektira,
- Tekstovi za konverzaciju,
- Pismene vježbe.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Glavni cilj učenja turskog jezika je usvajanje jezičkih znanja i sticanja vještina neophodnih za usmenu i pismenu komunikaciju na turskom jeziku. Da bi se postigla određena komunikativna kompetencija, neophodno je ovladati fonetskim i grafijskim sistemom turskog jezika i predviđenim gramatičkim gradivom i leksičkim fondom. Jezička građa uči se na poznatom leksičkom materijalu, a nova leksika se semantizira na usvojenim gramatičkim oblicima i strukturama.

Učenje turskog jezika, s obzirom na opće jezičko znanje i mogućnost pozitivnog transfera, odvija se nešto bržim tempom. Nastava se realizira paralelno u sva četiri područja: slušnje i razumijevanje, usmeno izražavanje, čitanje i pismeno izražavanje. U I i II razredu težište nastave je na razumijevanju i usmenom izražavanju, a u III i IV razredu ravnomjerno su zastupljena sva područja nastave.

Cjelokupno gradivo u nastavu se uvodi po osnovnim pedagoškim i psihološkim principima: od lakšeg ka težem i od poznatog ka nepoznatom. U realizaciji konkretnih nastavnih zadataka polazi se od predviđenog nivoa usvojenosti gradiva (receptivnog i

produktivnog), a sistematičnim vježbanjem i ponavljanjem stepena usvajanja gradiva postepeno se “podizhe” sa receptivnog na produktivni nivo.

Značajnu komponentu nastave turskog jezika predstavlja redovno praćenje i objektivno vrednovanje učenikovog zalaganja i postignutih rezultata. Nastavnik pažljivo prati i vrednuje usvojenost svakog pojedinog područja nastave na receptivnom i produktivnom nivou, kao i cjelovitu učenikovu jezičku kompetenciju u okviru programom predviđenog gradiva.

Profil i stručna sprema nastavnika:

Nastavu turskog jezika mogu realizirati nastavnici koji su završili četverogodišnji studij turskog jezika i stekli stručno zvanje:

- -diplomirani orijentalista – profesor turskog jezika i turske književnosti,
- -diplomirani orijentalista – profesor turskog jezika,
- -diplomirani orijentalista – turkolog.

TURSKI JEZIK

drugi strani jezik - izborna nastava

Glavne odlike

Učenici koji se opredjeljuju za Izbornu nastavu iz turskog jezika uglavnom su shvatili suvremeni značaj poznavanja tog jezika. To su prije svega učenici koji će nastaviti studij stranog tj. turskog jezika, posebno, i za nas u Bosni i Hercegovini vrlo važno, osmansko-turskog, učenici koji će nastaviti studij u inostranstvu na turskom govornom području, ili pak oni koji su shvatili da će im dobro poznavanje turskog jezika omogućiti dodatni izvor informacija ma koji studijski odsjek izabrali (časopisi, knjige, stručna literatura napisana na turskom jeziku, itd.).

Ciljevi i zadaci

Cilj i zadatak Izborne nastave iz turskog jezika je pružanje sveobuhvatnog lingvističkog i kulturološkog znanja, što u isto vrijeme sveobuhvatno doprinosi intelektualnom, spoznajnom i kreativnom razvoju učenika.

Učenike nije potrebno dodatno stimulirati jer su oni već samim odabirom ovog predmeta pokazali da imaju veliku motivaciju, ali je učenicima poželjno kroz dobro osmišljene aktivnosti pokazati fenomen turskog jezika, književnosti i kulture. Te aktivnosti može uobličiti sam profesor uočavajući želje i mogućnosti samih učenika. Nekoliko prijedloga koji mogu pomoći unapređenju Izborne nastave:

- U toku dvije godine (3 i 4. razred) razviti samostalne grupne projekte, koje bi učenici pripremali u periodu od 3-4 mjeseca, na razne teme kao što su: Kulturno naslijeđe Bosne i Hercegovine, Kulturne i historijske razlike između Turske i BiH, Da li postoji tradicionalna turska hrana?, Da li je Ataturk bio samo predsjednik turske ili više od toga?

Izbor tema i osmišljavanje projekata od strane učenika mogu biti i predstavljeni kroz prezentacije ili izložbe u samoj školi.

- Učenicima bi se trebao približiti književni izraz, prvo kroz kratke priče, zatim kroz kraće romane, te naravno i kroz pjesnički izraz.
- Učenici bi mogli da urede i svoj časopis na turskom jeziku, koji se može izložiti i u vidu mjesečnog panoa.
- Učenici se mogu uključiti i u razne grupe za upoznavanje i dopisivanje sa mladima iz Turske, pa i cijelog svijeta putem Interneta.

Slušanje i razumijevanje govora – Dinleme/anlama

Učenici bi trebali imati sposobnost da poslušaju i shvate autentičan tekst i iz njega razdvoje glavne ideje od sporednih, da shvate samu bit ili da slušajući tragaju za specifičnom informacijom. Autentični tekstovi bi trebali biti raznovrsni: proglasi, radio emisije, telefonske poruke, razgovori, predavanja, intervjui, sastanci i sl. Učenici bi trebali pokušati praviti zabilješke tokom slušanja.

Usmeno izražavanje – Konusma

Učenici trebaju imati što više govorne prakse, kako kroz redovne aktivnosti tako i kroz časove diskusije, prezentacija, debate i sl. Njihov govorni turski jezik bi trebao biti tečan i prilično precizan. Njihov izgovor bi trebao biti jasan, naravno uz mogućnost upotrebe što raznovrsnijih gramatičkih struktura.

Čitanje i razumijevanje teksta – Okuma/dinleme

Učenici bi trebali znatno povećati brzinu čitanja i razumijevanja pročitano teksta. Prilikom učenja profesori bi se trebali koristiti raznim pisanim materijalima kao što su: novinski članci, enciklopedije, brošure, književna djela, pjesme i sl. Profesori bi također trebali uvesti raznolike tipove zadataka.

Pismeno izražavanje – Yazili olarak

Učenici bi trebali biti u mogućnosti izraziti se pisanom riječju na više načina. Trebali bi znati pisati formalno i neformalno pismo, kao što je aplikacija za posao ili e-mail pisan prijatelju, zatim bi trebali steći vještinu pisanja novinskog članka ili dužeg eseja.

TURSKI JEZIK **drugi strani jezik - izborna nastava**

III RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje
/Grupe do 15 učenika/

Gramatičko gradivo i fonetika

- Uvod u predmet
- Turski alfabet i fonetske osobitosti turskog jezika
- Vokalna harmonija u riječi i sufiksaciji,
- Prosta imenska rečenica, afirmativni, upitni i odrični oblik kopule "dir",

- Sufiks za množinu, slaganje pridjeva i imenice, atributivna veza,
- Glavni i redni brojevi, slaganje broja i imenice,
- Rod imenica, riječi koje označavaju zanimanje ljudi,
- Riječi "var" i "yok",
- Prisvojni sufiksi, imenica "su" s prisvojnim sufiksima,
- Konsonanti, asimilacija konsonanata po zvučnosti, ozvučenje bezvučnih konsonanata,
- Deklinacija imenica, značenje i upotreba padeža, deklinacija imenica s prisvojnim sufiksom,
- Lične zamjenice, deklinacija ličnih zamjenica,
- Infinitiv, vrste infinitiva, opći infinitiv,
- Prezent I, glagolska rečenica,
- Pomoćni glagol "biti" u prezentu i perfektu,
- Prva, druga i treća vrsta genitivne veze, deklinacija genitivne veze,
- Perfekat određeni,
- Deklinacija pokaznih zamjenica, upitne zamjenice, riječi bura, sura, ora, ki, sa imenicama u lokativu,
- Direktni (određeni) objekat,
- Futur,
- Zamjenica "kendi",
- Imperativ,
- Postpozicije sa nominativom,
- Postpozicije sa dativom,
- Postpozicije sa ablativom,
- Prezent II (neodređeni prezent),
- Računanje vremena,
- Sufiks "ca/ce",
- Pridjevi, komparacija pridjeva,
- Kondicional pomoćnog glagola "biti" u sadašnjem i prošlom vremenu,
- "Var" i "yok" sa određenim perfektom i sa kondicionalom,
- Prezent II (neodređeni),
- Sastavljene (izafetske) postpozicije
- Glagolski aspekti (forme),
- Direktni (određeni) objekat,
- Gerundiv glagola "biti"
- Sadašnje i prošlo trajno vrijeme.

TURSKI JEZIK
drugi strani jezik - izborna nastava

IV RAZRED

2 časa sedmično – 60 časova godišnje
/Grupe do 15 učenika/

Gramatičko gradivo

- Glagolski likovi, pasivni lik,
- Uzročni lik (kauzativ)
- Uzajamni lik (reciprocitativ)

- Povratni lik (refleksiv),
- Imperfekat određeni i neodređeni,
- Particip prezenta (an/en),
- Gerundivi (ip, ince, iken . . .),
- Pluskvamperfekat I i II,
- Numerativi,
- Particip futura (acak),
- Particip prošlog vremena (miş),
- Particip sadašnjeg vremena (-r)
- Futur II,
- Sufiksi li, siz i lik,
- Deminutiv,
- Skraćeni i prošireni infinitiv,
- Perifrastični oblici participa,
- Necesitativ,
- Zavisna uslovna rečenica,
- Proparticipi: dik i ecek,
- Optativ,
- Razlomci,
- Sufiks daş/deş,
- Prilozi,
- Uslovni način,
- Zavisna dopusna rečenica,
- Sastavljeni glagoli,
- Izvedeni glagoli,
- Glagolski vid i način vršenja glagolske radnje,
- Veznici,
- Uzvici,
- Direktni i indirektni govor,

Uputstvo za realizaciju programa

Gramatičko gradivo i adekvatan rad na izgovoru, u svim razredima odnosno na svim nivoima, trebaju biti u skladu sa svjetskom praksom učenja stranih jezika u srednjim školama tipa gimnazije, pa tako i turskog jezika.

Prema dosadašnjim iskustvima, oko 8 nastavnih sati godišnje je potrebno za izradu i korekcije dvije školske pismene zadaće *yazili imtihan* i najmanje dva testa objektivnog tipa kao elemente sistematske provjere znanja odnosno utvrđivanja stupnja napredovanja učenika. Potrebno je planirati i vrijeme za dobrovoljne prezentacije koje rado pripremaju napredni učenici na bazi pročitanih djela iz odabrane lektire sa limitiranim brojem upotrijebljenih riječi u skladu sa nivoom nastave koju pohađaju, u svakom polugodištu bar po jednu priču, što iziskuje 2 do 4 školska časa. Časove turskog jezika treba obogatiti i učiniti zanimljivijim i uz upotrebu nekoliko nastavnih jedinica priređenih u formi video-prezentacija odabranih u skladu sa tematikom iz postojećeg nastavnog plana i programa za odgovarajuće nivoe učenja jezika (*temel, orta i yuksek*).

Preostali nastavni sati su posvećeni radu sa korištenjem odabranog osnovnog udžbenika i radnog priručnika za učenike koji je takođe opremljen audio-vizuelnim sredstvima. Po potrebi, nastavnik se služi dodatnim materijalima koje lično priprema, donosi i dijeli na času i

konkretnim predmetima koji se donose u prostoriju gdje se izvodi nastava ili su sastavni dio ambijenta dobro uređene i opremljene učionice.

Prezentacija, uvježbavanje - utvrđivanje i usvajanje svih planiranih jezičnih sadržaja izvodi se primjenom najnovijih metodoloških iskustava; pedagoški standardi u školama u Bosni i Hercegovini se ne mogu u cijelosti primjenjivati zbog nedostatka osnovnih tehničkih pomagala. Stoga nastavnici moraju koristiti sve raspoložive kapacitete i vrhunsku kreativnost u granicama svojih stručnih mogućnosti da se u postojećim uslovima učenicima omogući kvalitetna nastava i progres koji nameće današnji svjetski poredak.

Obaveza je nastavnika da u okviru obrađivane tematike pripremi primjerene sadržaje o svojoj zemlji Bosni i Hercegovini i kao dodatni materijal na času stavi na raspolaganje učenicima u toku prezentacije novog gradiva.

Kao stimulaciju za efikasnije praćenje nastave i učenje turskog jezika preporučuje se da nastavnici, osim ocjenjivanja rada učenika, pomažu učenicima da korištenjem različite literature i metodoloških postupaka mogu povremeno sami «izmjeriti» svoje napredovanje u učenju.

Profil i stručna sprema nastavnika:

Nastavu turskog jezika mogu realizirati nastavnici koji su završili četverogodišnji studij turskog jezika i stekli stručno zvanje:

- -diplomirani orijentalista – profesor turskog jezika i turske književnosti,
- -diplomirani orijentalista – profesor turskog jezika,
- -diplomirani orijentalista – turkolog.